

11003007
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

СИСТЕМА І СТРУКТУРА

СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ:

ПАМ'ЯТІ АКАДЕМІКА Л.А. БУЛАХОВСЬКОГО

Збірник наукових праць

НАЦІОНАЛЬНА
ПАРЛАМЕНТСЬКА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ

КИЇВ
ЗНАННЯ УКРАЇНИ
2006

Обов'язковий примірник

29086882
115
115
115

Редакційна колегія:

В.І. Гончаров, канд. філол. наук, професор (відповідальний редактор);
А.М. Григораш, канд. філол. наук, доцент (відповідальний секретар);
М.Я. Брицин, докт. філол. наук, професор;
Л.П. Іванова, докт. філол. наук, професор;
Ф.О. Нікітіна, докт. філол. наук, професор;
Н.І. Озерова, докт. філол. наук, професор;
М.Я. Плющ, докт. філол. наук, професор;
О.О. Тараненко, докт. філол. наук, професор;
Л.С. Віннічук, канд. педагог. наук, доцент;
О.І. Дашенко, канд. філол. наук, доцент;
М.П. Дворжецька, канд. філол. наук, професор;
Т.І. Плужнікова, канд. філол. наук, доцент;
Т.В. Слободянюк, канд. філол. наук, доцент;
М.М. Тягунова, канд. філол. наук, доцент;
Н.В. Хруцька, канд. філол. наук, доцент.

Рецензенти:

Н.Л. Іваницька, докт. філол. наук, професор;
Є.А. Карпіловська, докт. філол. наук;
Т.Ю. Ковалевська, докт. філол. наук;
Л.М. Полюга, докт. філол. наук, професор;
О.А. Сербенська, докт. філол. наук, професор.

С40 Система і структура східнослов'янських мов: Пам'яті академіка Л.А. Булаховського: Зб. наук. праць (Редкол.: В.І. Гончаров (відп. ред.) та ін. — К.: Знання України, 2006. — 316 с. Бібліогр. в кінці ст. — Укр., рос.
ISBN 966-7201-26-0

У збірнику вміщено наукові праці докторантів, аспірантів, професорсько-викладацького складу мовознавчих кафедр Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова та інших вузів України з актуальних проблем східнослов'янського мовознавства. Тематика статей охоплює питання граматичної будови і лексичного складу східнослов'янських мов, етимології і словотвору, історії і взаємодії мов, культурології і стилістики. Об'єктом лінгвістичного аналізу виступають структурні одиниці різних рівнів мовної системи. У полі зору мовознавців питання фонетики, морфології, синтаксису, лексикології, термінології та лексикографії.

Для викладачів, аспірантів, студентів філологічних факультетів, учителів української та російської мов середніх шкіл та гімназій.

ББК 81.2я43

біду Крамар. — А що? — Пора, братику [істи]. Животи підвело, — мовив він, скривившись [ФСУМ, с.631].—When Dave comes home he's apt to feed his face [ТАНДІ, р.202]; He was just picking at his dinner [ТАНДІ, р.497]; Lately, I've been getting the munchies all the time [ТАНДІ, р.238], тощо.

У ФО роззявляти/роззявити рот (рота) знижено-емоційна конотація фамільярності, грубості: «Нелегка це справа — вигодовувати пташенят, весь час роти роззявляють» [ФСУМ, с.750].

Подібне значення має ФО лупати (діал. липати) очима (вульг. баньками), в якій уживається вульгаризм баньки.

Значення згрубілості має англійський відповідник *stuff your face*, де дієслово *stuff* перекладається у складі даної ФО як набивати, обжертися: «We stuffed our faces with tons of hot dogs and cotton candy» [LID, р.112].

Отже, ФО синонімічного ряду на позначення відчуттів наявності/відсутності апетиту, голоду демонструють більший ступінь спорідненості, оскільки відрізняються тільки у структурно-граматичному плані (являються різноструктурними частковими фразеологічними еквівалентами). Окремо від синонімічного ряду стоїть ФО стояти/стати кілком в горлі, яка означає «застрявати, не проходити (про несмачну, важку їжу)» [ФСУМ, с. 865]. ФО, що позначають відчуття спраги, відсутні в англійському фонді, натомість зафіксовано лише одну українську ФО губи вмочити (промочити)/мочити (промочувати).

В цілому, ФО зіставлюваної групи «Органічні відчуття» на матеріалі даних мов являються різноструктурними та різнообразними (окрім відчуттів апетиту, голоду) частковими фразеологічними еквівалентами, мають однакове предметно-логічне значення та функціонально-стилістичну конотацію. ФО на позначення відчуттів апетиту, голоду, безсонні, сонливості, блювоти, сп'яніння, протверезення збігаються за емоційно-експресивною конотацією. У зв'язку з наявністю лише однієї ФО *keel over* та 19 ФО українського синонімічного ряду на позначення відчуттів запаморочення, знепритомлення не уявляється можливим проведення зіставного аналізу. Те ж саме стосується семантичної групи «Больові відчуття», яка є нерозвиненою в англійській фразеологічній системі (зафіксовано одну ФО *kick up*) і слабо розвинутою в українській (15 ФО).

ЛІТЕРАТУРА

1. Общая психология: Курс лекций. — М.: Владос, 1995. — С. 207-208.
2. Общая психология: Курс лекций. — М.: Владос, 2000. — С. 207.
3. Фразеологічний словник української мови: В 2 кн. — К.: Наукова думка, 1993. — Кн.1-2.
4. Англо-український словник /За ред. Баранцева К.Т. — К., 2005.
5. Christine Ammer. The American Heritage Dictionary of Idioms. — Boston, N. Y.: Houghton Mifflin Company, 1997. — 740 pp.
6. Longman Idioms Dictionary. — Harlow: Addison Wesley Longman Ltd, 2000. — 398 pp.

Л.В. Підкамінна

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ЕПІТЕТА (функціонально-стилістичний аспект)

У словниковому складі художнього твору важливу роль відіграє лексика, яка має певну стилістичну характеристику. Будучи відкритою мовною одиницею, слово постійно розвивається, набуває нових семантико-стилістичних якостей, виявляє можливості для відтворення думки й почуття людини. Найбільше творчих трансформацій слово зазнає в поетичній мові, «орієнтованій на образність, експресію та емоційність самою своєю природою» [14,с.8]. Важлива роль у цьому процесі належить епітетам.

Епітет є одним з найдавніших засобів поетичної образності, який, на думку О.М. Веселовського, виник з появою поетичної свідомості. Якщо поет прагне вирізнити якесь явище, предмет з-поміж інших, якщо намагається словом змалювати життєву картину, точніше передати думку, надати мові образності, емоційності, то послуговується словами-означеннями, або епітетами. У грецькій мові «επιθετοῦ» буквально означає «додаток», «додане», «прикладене» [27,с.3]. Л.Бельська, з'ясовуючи значення епітета, писала: «Поки ми називаємо яке-небудь поняття, наше ставлення до нього може бути прихованим, але варто нам зазначити його властивості, як наша присутність стає явною» [2,с.195].

Укладачі «Словника епітетів української мови» зазначають: «Без епітетів наша мова взагалі була б неточною, недолугою, у ній не відчувалося б суб'єктивної індивідуальної оцінки, живого сприйняття дійсності; епітет — запорука точності, виразності мови, а також її образності, емоційності, естетична цінність мови залежить від ролі епітетних, означальних слів. За епітетами можна простежити розвиток образного мислення, зміну естетичних оцінок. Найбільш розгалужені епітетні ряди формують слова-поняття, що є, як правило, етно-міфологемами (душа, доля, воля і т.д.)» [27,с.4].

Дослідження епітета мають тривалу історію та представлені різними напрямками, завданнями, методами, поглядами на його місце в системі тропів.

Історія епітета як художнього засобу сягає стародавніх часів. Функції епітета, його особливості привертали увагу ще античних риторів. У Аристотеля, Цицерона, Квінтіліана знаходимо цікаві спостереження: «...властивість епітетів така, що без них мова стає голою і некрасивою, але при їх великій кількості вона ними обтяжується, стає заплутаною». [1,с.237].

Спостерігаючи над мовними явищами, античні ритори розрізняли мову «прикрашену» і «неприкрашену». Причому мислителі припускали, що прикрашення мови є іманентною властивістю мислення, адже думка не прикрашується, а народжується в певній формі. Аристотель у «Поетиці», говорячи про прикраси мови, зараховує до них і епітет. У «Риториці» він висловлює думку, що епітет належить поезії.

Піітики середньовіччя цілком відкинули думку про епітет як форму художнього мислення, розглядаючи його як орнамент, засіб прикрашення поетичної мови. Схоластичні риторики і грамматики не стільки вивчали і пояснювали існуюче, скільки давали настанови, як прикрашати мову епітетами. Саме ці погляди міцно увійшли в коло шкільних знань XVII ст.

Подальший розвиток літератури, нагромадження великого практичного матеріалу вимагали теоретичного осмислення і художньо-виражальних засобів мови.

Теорія епітета знайшла свій розвиток у лінгвістичних школах XIX ст. і пов'язана з іменами таких вчених, як О.Х. Востоков, Ф.І. Буслаєв, О.М. Пешковський, О.О. Потебня. Саме у їх працях знайшло свій початок заглиблення у внутрішні закони образного мислення. Проте вчені виявили неоднозначність у трактуванні епітета. Ф.І. Буслаєв, як і античні мислителі, розглядав епітет як засіб прикрашення мови і саме це, на його думку, відрізняє епітет від звичайного означення. Вчений вважав, що епітет «в більшості не дає нового відтінку назві предмета» [5,с.47].

О.О. Потебня розкрив безпідставність трактування епітета і всіх тропів як засобу прикраси поетичної мови. Проте вчений не вважав епітет тропом, називаючи його фігурою. До тропів мовознавець зараховував метафору, метонімію і синекдоху, визначаючи провідну роль метафоризації у мові. О.О.Потебня закликає використовувати епітет як додаткову ознаку, яка немовби повертає слову його внутрішню форму.

У кінці XIX ст. епітет як художня реалія став об'єктом дослідження О.М. Веселовського. Його «Історична поетика» — це єдина у своєму роді спроба великого історичного синтезу мовознавчих надбань про художні засоби мови. Виявляючи історичні закономірності в розвитку поетичних форм, О.М. Веселовський стверджував, що історія епітета — це історія поетичного стилю в стислому викладі.

Подальший генезис поняття «епітет» відбувався у працях Б. Томашевського, А. Шалигіна, В. Жирмунського, В. Виноградова та ін.

У другій половині XX ст. відбувається переосмислення і систематизація знань про епітет. З'являється ряд монографічних досліджень (Ващенко В., Рожило Л., Коцюбинська, М. Шаховський С. та ін.) та окремих праць (Лесик В., Моренець В., Рильський М., Турсунова Л. та ін.).

Науковці звернули увагу, що семантика й естетична функція епітета, а також його функціональні особливості мають суб'єктивний характер і відіграють важливу роль в ідіостилі автора, тому вивчення епітета як складової ідіолекту письменника стало одним із сучасних наукових напрямків у лінгвостилістиці.

Теорію епітета розвивають у своїх працях М. Братусь [4], О. Грабовецька [10], С. Єрмоленко [11], А. Кинцак [15], Т. Онопрієнко [22], Л. Пустовіт [24], О. Сидоренко [25], Н. Сидяченко [26], Н. Сологуб [28], Л. Ставицька [30], Р. Стефурак [31], Л. Шутова [38] та ін.

Н.Г. Сидяченко присвятила своє дослідження вивченню функціонально-стилістичної, семантичної і формальної структури епітета. Авторка зауважує, що більшість тропеїчних структур є синкретичними. Розмежовує первинний і вторинний синкретизм, виділяє метафоричні та метонімічні епітети. Розглядаючи специфіку епітета в системі тропів, визначає його категоріальну функцію — бути естетичним атрибутом. Н.Г. Сидяченко звертає увагу також на дериваційний потенціал епітетів, виявляє синонімічні, антонімічні відношення між епітетними одиницями [26].

О.М. Сидоренко у дисертаційному дослідженні «Епітет у поетичній мові О. Олеса (семантика і функції)» довела, що епітет може бути образною домінантою в художній системі окремого автора. Дослідниця робить висновок, що «цілісна образна семантика епітетів формується у контексті на лексичній семантиці епітетного слова і його дистрибути, зокрема їх лексико-семантичних варіантах, асоціативних зв'язках та контекстних актуалізаторах» [25, с. 16].

М.Ф. Братусь, вивчаючи епітет у творчості І.Багряного, прийшла до висновку, що у структурі і семантиці епітетів зосереджується колективний досвід мовців. Із якомога повнішого словника епітетів літературної мови, вважає дослідниця, вимальовується й національна картина світу, особливості її репрезентації. [4, с. 6].

Л.І. Шутова на прикладі поетичної мови 20-30-х рр. XX ст. визначає структурні особливості епітетних словосполучень та граматичного вираження епітетів. Стверджує, що семантика епітетів реалізується не лише безпосередньо у лексемі, а й у художньо-тропеїчній синтагмі [38, с. 5].

А.М. Кинцак вивчає таке складне тропеїчне утворення, як метафоричний епітет. Декодує метафоричну образність епітетних сполук, автор визначає їх семантичні параметри і функціональні характеристики. На думку дослідника, «у художній мовотворчості метафоричний епітет, як комбінаторно-семантична номінативна одиниця, виступає в ролі актуалізатора тропеїчних валентностей означення» [15, с. 8].

З точки зору перекладу на англійську мову епітетні конструкції вивчає О. Грабовецька. У своєму дослідженні вона приходить до висновку, що епітет належить до стилістичних явищ глибокого семантичного наповнення, часто недооцінюваних критикою і дослідниками [10].

Всі науковці зазначають, що епітет є одним з найвагоміших засобів образності й естетизації мови, виразником особливостей авторського асоціативно-образного освоєння художньої дійсності, за яким часто ідентифікують цілі стилістичні напрямки, періоди в розвитку літературної мови: «Кожна епоха реалізується в характерному словнику епітетів, спричиняється до пошуків нових оцінних характеристик, оформлених як епітетне слово» [4, с.5].

Проте не такими одноставними є лінгвісти щодо визначення і класифікації епітета. Єдиної дефініції епітета до цього часу не існує. Кожен дослідник виявляє нові аспекти у вивченні цього тропа і дає своє визначення. Дифузність терміна «епітет» на сучасному етапі розвитку лінгвостилістики є однією з актуальних проблем.

О.М. Веселовський у своєму фундаментальному дослідженні «Історична поетика» визначає епітет як «однобічне означення слова, або оновлюване номінативне значення, або підсилювальне, яке підкреслює яку-небудь характерну, визначну якість предмета» [8, с.59]. Б.В. Томашевський вважає, що «найпростіший спосіб виділити ту або іншу ознаку — це назвати її». Епітет і є тією назвою, що супроводжує слова. Науковець зазначає, що при всій множинності смислових функцій епітет завжди надає слову певне емоційне забарвлення [34, с.195-196]. І.К. Білодід називає епітети «ліричними і епічними атрибутами» [3, с.10]. На думку В.С. Калашника, «епітет являє собою художнє означення, що виділяє в означуваному якось характерну рису чи ознаку, індивідуалізує зображуване та викликає певне ставлення до нього» [14, с.31]. Л.П. Рожило називає епітет «гнучким засобом індивідуалізації зображення в літературі» [33, с.3], Т.М. Онопрієнко у своїй монографії визнає епітет основним системоутворюючим тропом [22, с.48], Л. Озеров назвав епітет «паспортом самобутності» [21, с.135], Н.Г. Сидяченко стверджує, що епітет — це «категорія сфери художнього пізнання світу через властивості» [26, с.6], О.М. Сидоренко визначає епітет як естетично маркований атрибут, що на лексичному і граматичному рівнях має образно-означальне наповнення [25], Л.І. Шутова вважає, що епітетом «варто визнати стилістично й експресивно маркований тропеїчний атрибут художнього мовлення із значними конотативними можливостями» [38, с.4].

У визначенні, поданому в «Словнику літературознавчих термінів», епітет трактується як образне означення, що виділяє характерну рису зображуваного або передає емоційне ставлення [17, с.126]. Літературознавчий словник-довідник називає епітет одним із основних тропів поетичного мовлення, який «призначений підкреслювати характерну рису, визначальну якість певного предмета або явища і, потрапивши в нове семантичне поле, збагачувати це поле новим емоційним чи смисловим нюансом» [19, с.245].

Автори «Короткого тлумачного словника лінгвістичних термінів» визнають епітетом «художнє, образне означення, що називає характерну властивість предмета» [12, с.58].

Енциклопедія «Українська мова» трактує епітет як «художнє означення або обставину способу дії, які образно змальовують особу, предмет, дію чи явище або виражають емоційне ставлення до них» [36, с.160].

Із цих визначень можна зробити висновок, що авторами запропонованих дефініцій поцінуються образність, емотивна наснаженість епітета, здатність тропа семантично збагачуватись. Проте вони не враховують таку важливу характеристику епітета як оцінність, адже без оцінювання того або іншого факту не може виникнути ніякого ставлення до нього.

Звертає увагу на «оцінну семантику епітетних слів» М.Ф. Братусь [4]. Серед основних функцій епітетів В.С. Калашник також називає зображувальну й оціночну, які «здебільшого суміщаються і підпорядковуються функції есте-

тичній» [14, с.30]. Оцінність вважала однією із основних характерних рис епітета і Л.В. Турсунова [35]. Наявність аксіологічної функції епітета визнає й О. Грабовецька: «Аксіологічна функція епітетної конструкції, що є найхарактернішою його ознакою, робить епітет одним із найдієвіших чинників творення самобутніх словесних образів, що так яскраво розкривають перед читачем світ авторської уяви» [10, с.40].

Спробу врахувати оцінну, емотивну та образну характеристики епітета зробив І.Р. Гальперін: «Епітет — це стилістичний образний засіб, що базується на виділенні якості ознаки описуваного явища та оформлюється у вигляді атрибутивних слів чи словосполучень, що характеризують це явище з погляду індивідуального сприйняття. Епітет завжди суб'єктивний і завжди має емоційне значення чи емоційне забарвлення» [9, с.138].

Проте, маючи властивість образно індивідуалізувати певну ознаку, оцінювати її та викликати емоції до зображуваного, епітет функціонує у художньому творі і як експресивний засіб¹, чого згадані дефініції не фіксують.

Визначаючи епітет як лінгвостилістичну категорію, слід урахувати такі його характеристики, як емоційність, оцінність, образність, експресивність, що передбачають актуалізацію як денотативного, так і конотативного компонента у семантичній структурі епітета. З огляду на це **епітетом слід вважати стилістично маркований атрибут, що містить естетичну оцінку зображуваних явищ, є засобом виразності, емоційності, образності і функціонально реалізується як експресема.**

Не існує також у сучасній лінгвостилістиці чітких критеріїв розмежування епітета й логічного означення. Ще Квінтіліан розрізняв поетичний і риторичний епітет. Поділяв епітети на прозаїчні (логічне означення) та поетичні (художні означення) і О. Потебня. У праці «Из записок по теории словесности» мовознавець зазначає, що «з точки зору піітичної до епітетів слід відносити всякі парні сполучення слів, які зображують речі, якості, дії їх ознакою» [23, с.168]. В. Жирмунський також розрізняє логічне означення та епітет, наголошуючи на емоційній виразності останнього. Він цілком слушно твердив, що в певному контексті будь-яке позбавлене образності і афективності означення може виявити приховані в ньому стилістичні потенції, задовольняючи вимоги образності та емоційно-оцінної забарвленості [13, с.375].

В.С. Ващенко вважає, що епітети перебувають «на різних віддаленнях від звичайних означень» [6, с.3], а розрізняє науковець логічні і художні означення за емоційною наповненістю: «Саме з емоціонального погляду епітет характеризує, зображує предмети і явища й цим відрізняється від логічного означення» [7, с.76].

О.С. Грабовецька також переконана, що «не кожне означення в реченні — епітет». На думку дослідниці, «зміщення акцентів у значенні тієї самої конструкції, або й надання їй цілком нових конотацій, виражених експліцитно, відрізняють художнє вживання слова від звичайного і унеможливають об'єднання їх у єдину рубрику «художні стилістичні засоби»» [10, с.28].

Л.В. Турсунова вбачає основну відмінність між епітетом та логічним означенням у наявності оцінного компонента в семантичній структурі кожного епітета. За її визначенням оцінний компонент — це суттєва характеристика епітета як стилістичного засобу. Логічне означення не містить цього компонента. Епітет, навіть називаючи органічну, типову ознаку, завжди містить авторську оцінку предмета, дії, емоції [35, с.68].

¹ Під експресивністю розуміємо здатність епітета підсилювати логічний та емоційний зміст висловленого, виступати засобом суб'єктивного увиразнення мови.

На думку автора «Словника літературознавчих термінів» логічні означення, на відміну від художніх, мають розділове значення, вказують не на індивідуальні, а на загальні властивості предметів. Однак науковець погоджується, що у контексті твору іноді й логічні означення вживаються в переносному значенні, а тому не завжди можна чітко розмежувати епітети й логічні означення [17, с.126].

Деякі дослідники (В. Сорокін [29], С. Єрмоленко [11], Л. Пустовіт [24], Н. Сидяченко [26], О. Сидоренко [25]) вважають епітетом будь-яке означення, що несе в собі суб'єктивно-емоційну оцінку певного поняття. Причому ще В. Сорокін помітив, що одне і те ж слово в різних контекстах може відігравати різну роль. І тому в одних випадках може бути епітетом, а в інших — логічним означенням [29, с.141]. Цікавим щодо цього є дослідження Л.І. Шутової, яка, вивчаючи особливості функціонування епітета в українській поезії 20-30-х рр. ХХ с., прийшла до висновку, що в поезії кожне означення можна вважати епітетом [38, с.4].

Укладачі «Словника епітетів української мови» також фактично ототожнюють логічне означення та епітет: «У широкому розумінні епітет — це будь-яке означення, що вживається для вирізнення предмета думки, для називання ознаки. Вужче розуміння епітета охоплює лише художні, емоційно-образні означення, що відзначаються оригінальністю, нечастим вживанням, індивідуально-авторськими особливостями світосприймання. Межа між цими епітетами-означеннями досить умовна. Звичайне означення в художньому контексті збагачується за рахунок нових асоціацій, стає виразником авторської оцінки дійсності, носієм естетичного змісту, а значить — стає епітетом» [27, с.3].

Отже, можна сказати, що епітети створюються функціонально та виступають широким засобом художньої мови, перебуваючи на різних віддаленнях від звичайних означень. Між епітетами та звичайними(логічними) означеннями «можуть функціонувати ще й перехідні явища різного епітетного забарвлення, які навіть розмежовуються лише в найтонших своїх змістово-стилістичних рисах» [38, с.4].

Як бачимо, сучасні дослідження у галузі функціональної та дискурсивної лінгвістики суттєво змінили трактування епітета. Донедавна вивчення цього тропа обмежувалося аналізом самої лексеми. Об'єктом сучасних досліджень стає як «епітетне слово» [4], так і «епітетні конструкції», «епітетні словосполучення» [38; 10], «епітетна конфігурація» [22]. Епітет все частіше розглядається як конструктивна одиниця художнього тексту. Дедалі більше звертається увага на здатність епітетів формувати семантичні поля [4], що дає змогу виявити семантичний і функціональний потенціали цього тропа. Проте багатовимірність вивчення семантичних ускладнень епітета, його можливостей у формуванні образної системи твору залишається актуальною проблемою сучасної лінгвостилістики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Античные теории языка и стиля. — Спб: Алетейя, 1996. — С. -230-240.
2. Бельская Л. Душа поэзии — эпитет (О современном поэтическом языке) //Литературная учеба — 1986 — № 3 — С. 191-196.
3. Білодід І.К. Мовна майстерність письменника. — К., 1953.
4. Братусь М.Ф. Структура, семантика і стилістика епітета в художній прозі І. Багряного. — Автореф.дис...канд.філол.наук. — К., 2002. — 16 с.
5. Буслаев Ф.И. Историческая грамматика русского языка. — М., 1881.
6. Ващенко В.С. Епітети поетичної мови Т.Г. Шевченка. — Дніпропетровськ, 1982. — 82 с.
7. Ващенко В.С. Мова Т.Шевченка. — Х., 1963. — 261 с.
8. Веселовский А.Н. Историческая поэтика. — Л., 1984. — 404 с.
9. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. — М.: Изд-во лит.на иностр. языках, 1958. — 546 с.
10. Грабовецька О. Епітетна конструкція у художньому перекладі. — Дис...канд.філол.наук. — К., 2003. — 220 с.
11. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). — К.: Довіра, 1999. — 431 с.

12. Ермоленко С.Я., Бирик С.П., Тодор О.Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів/За ред. С.Я. Ермоленко. — К.: Либідь, 2001. — 224 с.
13. Жирмунский В.М. Теория литературы. Стилистика. Поэтика. — Л.: Наука, 1977. — 404 с.
14. Калашник В.С. Особливості слововживання в поетичній мові: Навч. посібник. — Харків: ХДУ, 1985. — 68 с.
15. Кинцак А.М. Актуализация метафорических эпитетов в англоязычной поэзии. Автореф. дис... канд. филол. наук. — К., 1987. — 24 с.
16. Коцюбинська М.Х. Література як мистецтво слова. — К.: Наук.думка, 1965. — 314 с.
17. Кузьменко В.І. Словник літературознавчих термінів. — К.: Укр. письменник, 1997. — 230 с.
18. Лесик В.В. Аналіз тропів// Література в школі, 1961. — № 4. — С. 18-31.
19. Літературознавчий словник-довідник /Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. — К.: ВЦ «Академія», 1997. — 752 с.
20. Моренець В.В. Стилiстично-образні функції означень у мові творів Т.Г.Шевченка // Українська мова і література в школі. — 1961. — № 2. — С. 37-43.
21. Озеров Лев Ода епитету. Из цикла «Письма о поэзии» // Вопросы лит., 1972. — № 4. — С.135-163.
22. Оноприенко Т.Н. Эпитет: Семантика и структура (на материале английской тропики). Автореф.дис...доктора филол. наук. — Житомир: Полиграфика, 1997. — 48 с.
23. Потенбня А.А. Теоретическая поэтика. — М.: Высш.шк., 1990. — 341 с.
24. Пустовіт Л.О. Епітет у поезії В. Сосюри. — Культура слова. — 1975. — Вип. 9. — С. 8-13.
25. Сидоренко О.М. Епітет у поетичній мові О.Олеса (семантика і функції). — Дис... канд. філол. наук. — К., 1994.
26. Сидяченко Н.Г. Функционально-стилистическая, семантическая и формальная структура эпитета (на материале романа М. Стельмаха «Чотири броди»). — Автореф. дис... канд. филол. наук. — К., 1991. — 17 с.
27. Словник епітетів української мови / Уклад.: С.П. Бирик, С.Я. Ермоленко, Л.О. Пустовіт. — К.: Довіра, 1998.
28. Сологуб Н.М. Цвіт художнього слова О. Гончара. — Мовознавство, 1988 — № 3. — С. 21-26.
29. Сорокин В.Н. Теория литературы. — М., 1960.
30. Ставицька Л.О. Про характер взаємодії категорії індивідуально-поетичного стилю і літературної мови. // Мовознавство. — К., 1986. — № 4. — С. 61-65.
31. Стефурак Р.І. Асоціативно-образний потенціал внутрішньої форми слова у поетичному тексті (на матеріалі української поезії 60-90-х рр. ХХ ст.) — Дис...канд.філол.наук. — К., 2004. — 204 с.
32. Рильський М.Т. Поэтика Шевченка. АН УРСР. — К., 1961- 45 с.
33. Рожило Л.П. Эпитет в украинской поэзии. Автореф. дис...канд.филол.наук. — Львов, 1962 — 18 с.
34. Томашевский Б.В. Стилистика. — 2-е изд. — Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1983. — с. 187-227.
35. Турсунова Л.В. К проблеме классификации эпитетов // Сб. научн. трудов МГПИЯ им. Торгеза. — 1974. — Вып.75. — С. 67-89.
36. Українська мова: Енциклопедія. — К.: Укр.енцикл., 2000. — 752 с.
37. Шаховський С. Огонь в одежі слова. Питання майстерності і стилю поезії Т. Шевченка. — К., 1964.
38. Шутова Л.І. Епітет в українській поезії 20-30-х рр. ХХ ст.-Автореф.дис...канд.філол.наук. — К., 2003. — 17 с.

О.Ю. Побережная

ОСОБЕННОСТИ ЛИНГВОКРЕАТИВНОСТИ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ МУЖЧИНЫ И ЖЕНЩИНЫ В ПЕРЕВОДЧЕСКОЙ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

На современном этапе развития лингвистического знания исследователи приходят к осознанию того, что язык не может быть понят и объяснен вне связи с его создателем и пользователем. Именно поэтому все больше внимания уделяется проблеме изучения языковой личности в различных ее проявлениях. Особенности языковой личности обусловлены ее психофизио-логиче-